

The oldest established and largest Hungarian Paper Published Daily

SZABADSÁG

LIBERTY

A legrégibb és legnagyobb magyar lap Amerikában. — Megjelenik minden nap

Beolvadt lapok: Magyar Híradó, Magyarok Csillaga, Esti Ujság, Amerikai Hírlap, Magyar Napilap, Magyar Hirmondó, Californiai Magyar Farmer.

NO. 18. SZAM.

THIRTY-FIRST YEAR.

Cleveland, New York, Chicago, Pittsburgh, Detroit, kedd. 1922. január 24.

HARMINCEGYEDIK ÉVFOLYAM.

EGYES SZÁM ÁRA 2 CENT.

A KATHOLIKUS VILÁG MÉLY GYÁSZA

A VILÁGBÉKE VOLT UTOLSÓ GONDOLATA A HALDOKLÓNAK

Született 1854 nov. 21. XV. BENEDEK PÁPA Meghalt 1922 jan. 22.

Felül jobboldalon azt a képet mutatjuk be, mely közvetlen a pápaválasztás után készült XV. Benedekről. — A mellette levő képen nemrég készült a Vatikán kertjében. — Alul a bal oldalon Antonio Farro katonai festménye látható, akinek több alkalommal ült a pápa. — A jobb oldalon levő felvételt akkor készült, amikor a Vatikán kertjében az amerikai Knight of Columbus lovagokat fogadta a Szentatya.

KEMÉNY KÜZDELMET VIVOTT A HALÁLLAL XV. BENEDEK PÁPA

A halál pontosan hajnali hat órakor, vagyis közép-amerikai idő szerint körülbelül éjfélkor következett be.

AZ ERŐS SZERVEZET HARCA.

A világbékeről még a haldoklásában is megemlékezett a katolikus egyház feje.

ROMA, január 22. — XV. Benedek pápa halála ma hajnali hat órakor, (Közép-Amerika ideje szerint éjfélkor) következett be. Az orvosok és a pápa környezete már órákkal a katasztrófát megelőzően tisztában voltak azzal, hogy a pápa segíteni nem lehet és állandóan ott voltak a betegágyánál. Az itteni idő szerint éjfélkor vált véglegesen nyilvánvalóvá, hogy a katasztrófa elkerülhetetlen és Battistini dr. éjfél utáni két órakor kiadott bulletinja már megállapította, hogy ötszázéves három-négy óránál tovább semmi esetre sem élhet.

Már szombaton is többször jutott olyan állapotba a pápa, hogy a vég bekövetkeztétől minden pillanatban tartottak, azonban stimuláló szerekkel mindig sikerült az erős szervezetnek, ellentétben erejének az időszaki kríziseket leküzdeni. A szentatya kemény küzdelmet vivott életéért, csakugy, mint X. Pius 1914-ben, amikor is a küzdelem eredménye órákon keresztül kétséges volt.

Dr. Battistini szombaton és azután az éj folyamán sokszor meglátogatta a nagybeteget. Minden egyes alkalommal csak azt állította, hogy a nagy küzdelemnek a vége, amelyet XV. Benedek az életéért folytat, bármely pillanatban bekövetkezhetik.

GASPARRI JELENTI A SZOMORU HIRT.

A legutolsó hírt a pápa állapotáról az előcsarnokban összegyűlt diplomáciai képviselőknek Gasparri bíboros, pápai államtitkár vitte meg, mondván a következőket:

"A katasztrófa fenyeget. A szentatya állapotja egyre rosszabbodik. El kell készülnie lennünk az elkerülhetetlenre." A bíboros átca borus volt, szomorú és levert. Tompa hangon, mélyen ártva mondta a szavait és a kezével gesztust csinált, amely mutatta, hogy a pápa élete súlyde, egyre süllyed.

A VILÁGBÉKE ÉRDEKÉBEN.

A legutolsó bulletin kibocsátása után Giorgi bíboros, Moncignone Migoni, Basil atya és Dr. Battistini állandóan ott maradtak a betegágyánál. Egy kis idő eltelté után a doktor azt mondta a nagybeteg pápának, hogy odakünn most a világbékéért imádkoznak. A pápa alig hallhatóan felelte: "A világbékéért szívesen feláldozom az életemet." Azután az oldalára fordult a pápa és élénken figyelte a környezetét.

A VILÁG RÉSZVÉTE KISÉRTÉ A HALÁLHARCOT.

A nap folyamán nagy tömegek állottak folytonosan a Vatikán körül és várták a híreket a pápa egészségi állapotáról. A pápai testőrség dupla kordont von a Szent Péter bazilikán körül és utat nyitott a diplomáciai képviselőknek, püspököknek és más notabilitásoknak, hogy ezek szabadon közeledhessenek.

Gasparri bíboros, pápai államtitkár rengeteg táviratot kapott a világ minden részéből, köztük az angol királynak, a belga királynak, a spanyol királynak és Brasilia elnökének a táviratát. A bíboros államtitkár a nap legnagyobb részét a betegszobában töltötte, azonban ugye este 5 óra tájban kijött az előcsarnokba, hol a diplomáciai képviselők összegyűjtötték és jelentették, hogy nincsen semmi remény. A megjelenteket mélyregeesen megdöbbenet a híradás, míg Gasparri bíboros a szó szoros értelmében könnyezett.

OXYGEN INJEKCIÓT ALKALMAZTAK AZ ORVOSOK.

A nap folyamán igen sokszor alkalmaztak a kezelő orvosok oxigént a nagy betegnél, azonban az injekciók csak igen rövid ideig tartó enyhülést adtak. Szombaton hajnalban egy órákor Mignone kardinális misét celebrált a beteg felépüléséért. Amíg az életért való küzdelmet lefolytatta, a pápa állandóan igazi nagyságot tanúsított a szenvedésben. Megemlékezett a környezetét és sokszor rájuk mosolygott.

Abányászok béremelés követelése

Ha meg nem kapják: április elsőjén mindenfelé beszüntetik a munkájukat.

EGYFORMA DIJAZÁS KELL.

Huszonkét kiváságban foglalták össze követeléseiket.

SHAMOKIN, Pa., január 22. — A keményszén-bányászok itt ülésező konvenciója egyhangúlag elfogadta a bérek dolgában kiküldött bizottságnak 22 pontból álló javaslatát, melynek legfőbb pontja az, hogy 20%-os béremelést követeljenek, mert ellenesben április elsőjén mindegyfelé beszüntetik a munkát. A 22 pontba foglalt követelések lenyege a következők:

1. A következő szerződés időtartama ne legyen hosszabb két évnél. Külön-külön szerződéseket és egyezményeket a különböző bányákban ne lehessen csinálni. Ahol a rakodás géppel megy, ott a társaság tisztviselői a bányászok bizottságával egyetértve szabja meg a megfelelő munkabéreket.

2. A szerződésbeli munkabért 20%-kal kell emelni; a napszámra dolgozó bányászok napj. egy dolláros béremelést kapjanak. A különböző munka közötti bérkülönbséget állítsák helyre — és a tulajdonképpeni bányászunka bére legyen a minimuma a bányászítói munkabérének.

3. A kocsirakodásnál viszont mindenfelé munkásnak egyenlő bére legyen.

4. Mindenre nézve, aki a keményszén bányáknál dolgozik, tartásuk be az a szerződéses megállapodást, hogy nyolc óránál többet ne kelljen dolgoznia.

5. Másfélszerez munkabér legyen a bére minden idon tult munkának és kétszeresen minden vasárnapi és ünnepnap munkának.

6. A következő szerződésben amit a bányatársaságok a bányászszervezetekkel kötnek majd, legyen gondoskodás a megfelelő check-off rendszer bevezetéséről, hogy a munkásszervezetek tagsági díjait maguk a társaságok vonják le a béréből és szolgáltatásuk a szakszervezetek pénztárába.

7. Minden meddő munkát megfelelően és egyenletesen fizessék meg.

8. Azokon a helyeken, ahol ilyen munkára huzamosabb ideig van szükség, a munkásapattal váltassák fel, hogy az erre illeszkedett béreket igazságosan osztassák el.

9. Véleménykülönbség esetén a négyhívenző félnek legyen joga az egyenletes megosztás elvéhez ragaszkodni és ennél ne vezgyék alapul az 1902-iki helyzetet.

10. 17 cent legyen a legkisebb munkabér a nem-szén bányászásánál.

MERRY DEL VAL BIBOROS, aki mindaddig, míg az új egyháso megválasztás megtörténik, a pápa ügyét végzi.

Elitéli a pazarlást Hoover is

A kereskedelmi miniszter modern szellemben átszervezi a minisztériumot.

PONTOS STATISZTIKA.

Azt akarja, hogy az érdekeltek új és pontos információt kapjanak.

WASHINGTON, január 22. — Hoover kereskedelmi miniszter arról van meggyőződve, hogy az amerikai iparban rengeteg a pazarlás. Hogyha ennek a pazarlásnak, amely eddig a rendszertelen sárgák és a körülményeknek következménye volt, valahogyan véget lehetne vetni, egész bizonyos, hogy olyan megtakarításokat lehetne eszközölni az országban, amelyek képest eltörpülnék a lefegyverzési konferencia eredménye által elért és várható megtakarítások. Hoover szerint csak magában az építőiparban évi nem kevesebb, mint százmillió dollárt lehetne megtakarítani az esetben, ha a szükséges pazarlásokat kiküszöbölnek.

Hoover maga is mérnökember. Mint ilyen, sok pénzt csinált azáltal, hogy különböző mérnöknek bizonyult mérnöktársainál. Amikor a kereskedelmi minisztérium vezetője lett, mindjárt látta, hogy a minisztérium óriási munkát végez, anélkül, hogy megfelelő eredményeket elérni tudna.

Már pedig bizonyos az, hogy mindazok, akik az ipari élet fejleményeire, azoknak ismeretére van szükség, az ipari élet régi adatait keresik, hanem az egészen újjakat, az egészen frisseket. Ezért Hoover kereskedelmi miniszter elhatározta azt, hogy az ország iparosait, gyárosait, kereskedőit a lehető legfrissebb adatokkal, legmodernebb tanácsokkal látja el. Ugyanígy van a minisztérium más szakosztályaival is. Az illető osztályok is mind remek statisztikai adatokat gyűjtöttek egybe, azonban azokat szépen elajstromozták, irtatták, irattározták, de hasznukat azután senki sem látta.

Hoover többek között a következő újításokat akarja behozni: **Először:** Lehetővé tenni azt, hogy az ország ipari érdeklői a legfrissebb információkat szerzhessék meg.

Másodszor: Az ipari pazarlások megakasztására meg akarja szervezni az érdekelteket.

meghatározásába legyen beleszóla a bányászoknak is.

21. A szerződéseket megkötő testület a tisztékból, végrehajtó tanácsból, minden kerületből három munkásból, az ott lakó szak szervezeti nemzetközi tisztviselőből álljon.

22. Ha mindezeket a feltételeket nem teljesítik: április elsőjén beszüntetik a munkát.

Békét akar Anglia s a nagyvilág

A génuai konferenciára egész Európá minden nemzetét meghívták.

NEVEZETES BESZÉD.

"Véget kell vetni a háborún szüntelen tartó rémének".

LONDON, jan. 22. — Lloyd George angol miniszterelnök a liberális párt országos értekezlete előtt, melyet a Central Hallban tartottak meg, nagy beszédet mondott, a melyben kijelentette, hogy a génuai konferenciára kivétel nélkül minden európai nemzetet meghívták, "mert véget akarunk vetni a folytonos háborúknak és a háborúk szüntelen tartó ijesztő rémének".

A miniszterelnök a washingtoni konferenciáról a következőket mondotta: "A világ békesége legnagyobb részben attól függ, hogy jól megértjük egymást az Egyesült Államokkal. A konferencia e megértés érdekében eddig minden más eszköznél többet tett".

Általában a nemzetközi konferenciákról szólva, az angol miniszterelnök azt az érdekes megjegyzést tette: — a minék különös jelentőségét ad az a körülmény, hogy francia kollégájá, az új Palmerston miniszterelnök nemrég jelentette ki, hogy a konferenciától vissza kell térni a régi diplomáciai eljárás-hoz, nagykövetekkel és titkosszaggal, — hogy ha 1914. július havában egy ilyen nemzetközi konferencia lett volna, nem lett volna háború 1914. augusztus havában.

"Nemzetközi konferenciák nem oldották ugyan meg az európai nagy problémákat, de előtérrel előbbrevittek a földön való békeség elvnek diadalát. Mely meggyőződéssel hiszek abban, hogy az emberiség jobb érte, telme végre is felülkerekedik".

A miniszterelnök óriási óvatossággal fogadták, mikor a szóknál emelvényre megjelent. A miniszterek és a liberális párt tagjai valamennyien jelen voltak a gyűlésen. A miniszterelnök azonnal arról kezdett beszélni, hogy milyen haszna van a birodalomnak az ir kérdés megoldásából. Ez a régi vadud kérdés rossz hírbe keverte Angolországot a világ előtt, megoldása pedig megfosztotta ellenségeiket attól a kedvenc vídjuktól, hogy Anglia mindig szívesen osztogat másoknak olyan tanácsokat, a miket ő maga sem követ.

A választásokról kijelentette, hogy e tekintetben még nem döntött véglegesen.

A világbéke-idegem ma rosszabb helyzetben van, — monddta, — mint bármikor. Mint-hogy pedig a világbéke-idegemnek a nemzetközi bizalom az alapja, Angliára vár az a feladat, hogy állítsa helyre a meg-ingott nemzetközi bizalmat. Reméli, hogy a génuai konferencia ezt is meg tudja tenni, úgy-szintén a keleten is békét terem. Bizik a Nemzetek Ligájában. A német kárterítést feltétlenül megfizetendők tartja, de azt is szilárdul valja, hogy halasztást kell adni, mert Németországnak éppen olyan rossz helyzetben van most, mint a többiek.

KANADAI LENGYEL NEMES VISSZAKAPJA BIRTOKAIT.

WINNIPEG, Man., jan. 22. — Felix N. Hryniewicki gróf, lengyel főnemes, aki tíz év óta az ottani rendőrbiztonság tolmácsa, hivatalos értesítést kapott, hogy tíz millió értékű, s az oroszok által Lengyelország eltiprásakor elkobzott birtokait visszakapta.

Emlegetik a pápaság jelöltjeit

Megindult a találgatás, hogy ki lesz a XV. Benedek utódja majd.

GASPARRI TABORA.

A Konklave előkészítésén már dolgozni kezd a Vatikán.

WASHINGTON, jan. 22. — Már megindultak a találgatások arra, hogy ki lesz az utódja XV. Benedeknek, annak a pápának, aki a világbéke idegemében oly sokat fáradozott. A jelöltek között első helyen Gasparri bíboros, pápai államtitkár áll, akinek a megválasztása a XV. Benedek politikájának folytatását jelentene, annak a politikának, amelyet Gasparri az elhunyt pápával, együtt hét esztendő óta folytatott.

A szent kollégium tagjai közül sokan emlegetik Gasparri kivül De Lai bíborost is, a consistorialis kongregáció titkárát. Ez a kongregáció jelöli ki a püspököket, érsekeket, kivéve azokon az országokban, a melyek még mindig a Propaganda Fide kongregáció hatásköre alá tartoznak. De Lai megválasztása a szent kollégium ama tagjainak a kiváltságát teljesítené, (Folyt. a 3-ik oldalon.)

A PÁPA VÉGSŐ TÉNYKEDÉSEI

ROMA, január 22. — A Popolo Romano című lap szerint Benedek pápa éppen a megbetegedése napján kezdett bele egy a génuai érsekhöz küldendő levélnek megírásába, amelyben Európá gazdasági talpraállítása dolgában akarta elmondani a nézeteit.

Az volt a terve, hogy a levelet a génuai vilákonferencia előestéjén küldi el. A levélben arra kérte volna a kiküldötteket, hogy nagy gondal mérlegeljék a vállalkozás nehezéde nagy nehézségeket.

A betegsége folytán csak a bevezetést véghezvitte be a levélnek, amelyben őszinte örömet fejezi ki a felett, hogy a világon esemény az ő szilóvárosában folyik le. Más oldalról a lap híret nem erősít meg.

AZ INFLUENZA JÁRVÁNY ELTERJED ANGLIÁBAN.

LONDON, jan. 22. — Az angol királyság területén a legutóbbi halálzási adatok szerint nagy erővel pusztít az influenza. A múlt héten 1,262 halálozás volt influenza következtében, a mi 443 halálos esettel nagyobb az előző hét létszámánál. ezenfelül 707 halt meg tüdőgyulladásban.

XV. Benedek a békéért dolgozott

A törekeny testü egyházfő egyesítette magában az elődei tulajdonságait.

NEM KERESTE A FÉNYT.

Megválasztások kijelentette, hogy tulnagja a felelősség.

Benedek pápa, Szent Péter trónjának 259-ik örököse, 1914 szeptember hatodikán kezdette meg a pápai uralkodását, tehát közvetlenül a világháború kitörése után. A háború tartama alatt több ízben tett kísérleteket arra, hogy a hadakozó feleket egymáshoz közelebb hozza és, hogy ilyképen kiérdemelhesse azt a nevet, amelyet az egyház egyik főmértékűsége adott neki, a ki szerint a pápát az isten küldte azért, hogy a békét a földön helyrehozza.

Különösen nagy fájdalmat okozott neki az, hogy Olaszország és Ausztria-Magyarország, a két legkatholikusabb nagyhatalom került szembe egymással. Amikor a németek a Lusitaniát elsüllyesztették, a bízalmas esemény feletti felháborodását táviratilag közölte Vilmos német (Folyt. a 3-ik old.)

AZ ÉV SZENZÁCIÓJA A SZABADSÁG NAPTÁRA

a házban?

akkor még nem állt be az új szakácsné.

A képviselőtűstület megtránozását fejezi ki efelett ezen határozatnak hírlapi közlését rendeli el.

Lelkész-jubileum. Most nevelte 40 éves lelkesi és éves esperesi jubileumát a Gyula vönöeki evangélikus lelkes. Titkon, eszndben ar hetek óta készültek a kezesaljai egyházmegyében az nepré. Diszközgüles keretén folyt le az ünnepség, mely oda Jenő gyülekezeti felügyelődjöz beszedével vette kezét. Szabó István lelkes a lelkesi kar nevében. Szóráky énes tanító pedig a tanítói kar nevében egy-egy emlékművet nyújtott át a jubilémszert.

azai NAPTÁRAK a készlet tart. 30c 30c 30c 40c 50c EFELŐL ARKEDVEMÉNY VÁRJEGYZÉKNEK. ESTVÉREK KERESKEDESE. NEW YORK CITY order melléklend. 14-17

Hogy lenne megmenne? Claude elgondolkozva. Most Gringoire csapatot a homlokára. Hallgasson ide, mester. Nekem van képzeltetéségem. Találék én utat-módot. Hátha kegyel-met kérem a királytól? Kégyelmet? XI. Lajos! Miért ne? Próbáld elragadni a tigristől a szakmányát!

Hát én többet is adhatok tudásra — kiáltotta Dom Claude, s a hangja, mely eddig halk, lassu, szinte sülket volt, egyszerre mennydörgővé változott. — Valóban a Növe-Dame-ba menekült. De három nap múlva utóleri őt a törvény keze és fel fogják akasztani a Gréve-terén. A legfőbb bíró-ság határozta el. — Ez már baj — szólt Gringoire.

SZABADSÁG

The oldest established and largest Hungarian paper in the United States... Thirtieth year. Published daily by The Szabadság Printing & Publishing Co.

700—702 Huron Road (P. O. Box 171) Cleveland, O. Telephone: Bell, Main 3536, Central 1231.

ELŐFIZETÉSI ÁR: Az Egyesült Államokban és Európában egész évre: \$6.00; hat hónapra: \$3.00; három hónapra: \$1.50.

Eastern Office: Room 603 Tribune Bldg, 154 Nassau St., New York. Ujlevezető: Joseph Horváth, Manager.

XV. Benedek

Mikor 1914 szeptember harmadikán XV. Benedek pápa, a Római Katolikus Egyház új feje első pápai áldását adta, nem gondolta talán, hogy olyan közel áll hozzá a nagy megpróbáltatás ideje, ami mindenki számára elhatározott, ami elől senki emberfia meg nem menekülhet.

Giacomo Della Chiesa, a pap, az elvénült életű és meditativ elmé talán nem akarta tudni a diplomáciai titkokat, amiket Giacomo Della Chiesa, Rampolla bíboros volt bizalmasa, a Vatikán egyik legtréningtebb diplomataja kétségkizárólag tudott.

Talán, egyszerű szobájának mélyén felsőhajtott ő is az Údvözlőt—Uram, távoztsd el tőlem a kísértést.

De elkészült rá mégis, mert egész élete a fegyelem volt, a szinte hegyeket megmozgató akaratú, ami mindig diadalmaszkodott gyenge és beteges szervezetén. Elkészült rá az elhivatás szent megnyugvásában, elkészült a torturára martiri alázattal, meghajtva fejét — legyen a Te akaratod szerint.

De azt ő sem tudhatta, hogy pápaságának elejét a nagy világösszeomlás jellemzi majd és halálát e világ-összeomlás vége. A történelem XV. Benedek pápáról majd mind a világháború idek egyházfejedelemről fog megemlékezni. Arról a pápáról, akinek uralkodása alatt a legnagyobb emberi indulatok robbantak fel, borítottak lángba a világot, ahol pedig békkésnek és szeretetnek kellett volna uralkodnia mindörökkön.

Mennyi megindulással, micsoda alázatos lelki térdreborulással foghatott hozzá XV. Benedek pápa a nagy munkájához, — mit érezhetett, mikor arra gondolt, hogy ugyanazt a tiszta kőre kell a fejére tennie, amit előtte kétszázötvenkilenc pápa viselt már, azt a tiszta kőre, ami egykor II. Sylvesternek, VII. Gergelynek, II. Gyulának a fejét ékesítette. A felelősségérzetnek micsoda vihára zúghatott trónralépésének idején a lelkében.

De mit érezhetett, mikor nyugaton, a kulturák bölcsejében feltámadt a tombolás, ami az ő fiait, minden nemzetek embereit kergette egymás-ellen szédült aggyal, véres fegyverrel?

Mit érezhetett, mikor magányosságában térdre hullott ott a Capella Sistineban és Teremtődéshez könyörgött, hogy távolítsa el tőle a megpróbáltatások keserves nehézségeit és kényesüljön meg az emberiségben, amely szerte az Antikrisztus korbácsától hajtva, vadul, örvongve, megtebolyodva tépi, marcangolja saját magát.

A levelei, a békítésre irányuló kísérletei talán csak gyenge visszhangja volt annak a vergődésnek, ami a lelkét nem hagyta nyugodni egy pillanatig sem.

Nemcsak, mint a szeretet vallásának főpapja kellett, hogy meginduljon, meg kellett indulnia mint diplomátának, aki láthatta a rosszul kevert kártyákat, láthatta a hibát, amit, Wells szerint, valaki valahol elkövetett.

Kellett, hogy meginduljon, mint ember, aki ember-társai romlását kellett, hogy figyelje, kellett szenvednie, mint hazafinak, hiszen a honfitársait látta a tűzbe menni és főleg talán legtöbbet kínlódott benne a nagy tudós, aki előtt a nehezen megtudott titkok tárházának ajtaja döngve becsapódott, mintha ezt visszhangoznánem tudsz lám, semmit, az emberken nem lehet segíteni, minden amit tanultál, minden, amit tudsz, most összetörök mert az emberek még ma is fontosabbnak tartják az egymás lemeszárását minden tudásnál és minden tudás mindmostanig kevés volt ahhoz, hogy végre rendező természetükről leszoktassa őket.

Szegény, szenvedő, tudós Benedek pápa. Az Ur, valamennyi gyermeke közül ép őt hívta elő, hogy végig járja rogadozó lábál, ziháló mellkassal, kihagyó tüdővel, veritékző homlokkal újra a Golgotát.

Most már hidegen és mozdulatlanul fekszik feszéges nyugalomban, sarga arcán talán megfakult, eszdes mosoly játszik — az Ur, aki megpróbálta őt és igaznak találta, kebelébe fogadta, a világ pedig megáll a nagy rohanásban és leemeli a süvegét, ami helyett nem is olyan régen, még sisak fényelt.

A katolikus Egyház feltételül egyik legtudósabb tagját, legkiválóbb papját veszítette el benne. Ha lehet é kifejezésül élni — modern pápa volt, ennek a kornak a gyermeke, aki nem járt behunyt szemmel misztikumok és elképzelések között, nyitott szemmel figyelt és látott. Korának épen annyira kiváló emléje volt, mint akár II. Gyula az övének. S talán megtalálta volna Michel Angelóját ő is, — ha Mars meg nem fojtja a muzsákat. Most majd elvonul II. Gyula és a többiek mellé a teste. Zúgnak majd a harangok, szállnak az imák és énekek, hullnak a könnyek, mint a harmat a hínál mező felett, XV. Benedek lelke már ott jár ama szent Elyziumban, ahol Aquino Szent Tamás, Assisi Szent Ferenc, Szent Pál és az Egyház összes tudósai és érző lelkei fogadják majd körusban.

Es ő talán még egyszer visszafordul a síralom völgye felé és áldólag kiterjeszti föléte a két kezét.

A FRANCIA LÉLEK UJJONGANI IS TUD

Irta: Reményi József a SZABADSÁG európai munkatársa

Páris, január 6.

Pár napi párisi tartózkodásom alatt olyan franciákkal találkoztam, akik újjongani tudnak. Akik a legelőkeltebben tiltakoztak az ellen, hogy Franciaországot akár a ravasz és mogorva Clemenceauval, akár a Kaiserslauterni képviselő burzsoa Poincaréval tévesszék össze.

Jóléssel élt hallani, mert az a francia lélek nyilvánult meg előttem, amelyet mindig rokonszenves érzésem és tudtam. Elvégre az a Franciaország, amely a gót stílust adta a világnak, a tizenhetedik század klasszicizmusát, a francia forradalmat és a parnasz költészetet, sokkal igazabb érték egyetemes szempontból, mint az elrontott Maupassant novellákból, az eltorzított Zola regényekből, a hazug politikuskokból összevetődött "La France".

Franciaország ezidőszakra militarisztikus lélekkel látászik a nagyvilág előtt. Az is, ez a nem is negyven millió lelket számláló ország nyolcszáz éves embert tart fegyverben. A kétszínű apostolai, a Briandok, Millerandok és cinkecsapások természetesen a porosz munissal ijésztgetik a francia népet. Bismarck beadványuk van a német diplomáciai monstrum képességei nélkül. Ismételt az elhanyagolt, hogy az európai kontinentet feltételül Franciaországnak kell ellenőrizni és hogy a francia szupremácia elvésztesse általában az európai civilizáció összességét jelentené. A francia hadsereg a testőrsége az európai békeknek és porosz befolyástól mentes kulturának. És közben elfelejtik, hogy Európa már balkanizálódott

és hogy azt a visszatérítő szerepet, amelyet a világ legnagyobb szörnyetege, a porosz katonai klikk képviselt a háború előtt és a háború alatt, most Franciaország vette át. Vagy talán nem is felejtik el, csupán nem akarják elismerni, hogy ennek a szerepnek a köntöse hasonló ahhoz, amelyet a poroszok lejárattak.

Az új Franciaországban azonban rendkívül érdekes és rokonszenves jelenséggel találkozok, amely homlok-egyenest ellentmond annak a cinikus nagyzási hóbortnak, amely az uralkodó elemet jellemzi. Ennek a jelenségnek a látható kifejezése az irodalom. Az új francia írók, a kikkel módomban volt beszélgetni, a leghatározottabban azt állítják, hogy a francia nép lelke mindjobbban távolodik politikáitól, azoktól az íróktól, akik a kétféle népet a hitnek és a hitnek nemmi köze a dogmatikus értelemben vett valláshoz, a mi mindenkinek a magány-ügye), hinni akar, mert a hit az alkotás és munkához inspirál, mert a hit lelkesedést is követel s ennek a hitnek az igazolását keresi új íróiban. Ezek az írók a legkifejezettebben tagadják azt, hogy a francia lélek hagyományai a kétféle vannak alapozva s hogy a latin génius Anatole France-ben személyesül meg. Elismerik, hogy a kritika gyakorló kételem is jogosult, de a francia léleknek az alapvonása nemcsak az, hanem az újjongás is, a szocialista nélküli rajongás. Párisi hagyományai is vannak a francia irodalomnak, nemesak voltairai ha-

gyományai és az orléansi szüz, mint az ihlet forrása, sokkal fontosabb jellemvonása a francia léleknek, mint a prostitúciót igazoló politikai bohókodás.

Mintán az újjongást hirdetik, (s az újjongás semmi egyéb, mint a lélek alkotásához szükséges s gyűlölettel nem ismerő derűsége) érhető, hogy a világ becsületese békét hirdető rétegeitől eltávolodó Franciaországtól, ok maguk is nagyon távol állnak. Ez az új írói nemzedék, amelynek a politikai hitvallása, társadalmi elmélete sokszor erősen eltér egymástól, kétségemül az alkotást és békét hirdető hit és újjongás fókuszában találkozik. Hinni annyit is jelent szerintük, mint egészségesnek lenni és a rombolástól a nacionalista jelszavakkal hangetoztatol rombolástól is úgy irtózni, akár a pestistől. Nacionalisták, amellet azonban európa-érek is. Szerintem Andr

gyománai és az orléansi szüz, mint az ihlet forrása, sokkal fontosabb jellemvonása a francia léleknek, mint a prostitúciót igazoló politikai bohókodás.

Nekik fáj a karddal gesztikuláló és ágyúkkal sóhajtozó Franciaország. Romain Rolland, a pacifista és Paul Claudel, a katolicizmus legművészebb eszköze egyik példánál ebben a véleményben. Ők a tiszta, a derült, a békélen és harmóniában felolvadó Franciaországnak a szócsövei s szent megyőződésük, hogy a közeli jövő őket fogja igazolni. Egyik költője ennek az újjongást adó és felszívó francia írói nemzedéknek, Francois Porché a "Ca-hiers de la Quinzaine"ben közölt "Nous" című költeményében megszólaltatja azt az új francia hangot, amely a külföldi jelenlétben tiltakozik az ellen, hogy Franciaországot dekadensnek, betegnek, haldoklóknak tekintés a többi között ezt mondja:

Quelle nature est plus humaine, Quelle belle a moins de deudain, Que la France ou l'on se promene Comme en un jardin?

Ez az egészséges sikoltás, ez a friss hang, ez a kerreszó utalás az új Franciaország haragjára. S aki hallani akar és figyelni tud, az megértheti ebből, hogy a francia nép kezd lerázni a sorsától a politikai patkányokat s ebben a törekvésében az új írók nagyon is segítségére vannak. Franciaország majd csak akkor nyeri vissza az egész világ tiszteletét, ha nem a kardesortéssel akar figyelmet kelteni és államférfiai cifra szónoklataival, hanem azszal a cőllal, hogy továbbra is a kultúra fátyla-hordozója legyen.

Sigray Antal a tüzkadó Amerikai vélemény.

A Sigray, hiába, az egy magyar mágus. Egy tipikus magyar mágus, királypárti, legitimista, becukjakk, erre kiengedik és ő erre ki akarja hívni párba a miniszterelnököt. Az eset nagyon jellemző. Hogy mennyire jellemző, azt igazolja többek között az is, hogy a világbajtó behatolás és meglehetősen humorosan foglalkozott vele. Többek között a Cincinnati Inquirer című lap veszerckeltet a dologról, amiben kijelenti, hogy hát mégis szép ettől a Sigraytól az illyesmi, utóváre Magyarország miniszterelnöke hivatalból tette meg az emlékeztetés kijelentését és ezért mint magánember nem felőlő.

Szinte csodálós az amerikai lapnak ez a helyes meglátása. Aztán egy érdekes, tipikus amerikai beállítás következik — és teljes joggal. Azt írja az újság, hogy Sigraynak a felesége egy volt amerikai leány. Ez a leány vihett volna annyira amerikai szellemet az ura házába, hogy annak ilyen ferdé és lehetetlen dolgok ne jussanak az asztalra.

Párbafozni. A huszadik században. Párbafozni, kardot csöregteni, páncélt felhuzni, lovagvárat tartani — középkor, középkor. És igaz van a lapnak. Bethlen István, mondja a Cincinnati Inquirer, nem fogadta el a kihívást, emiatt talán sokan gyánaknak fogják őt tartani. Ezzel azonban a miniszterelnök, a ki ugylátszik okos és modern ember, nem sokat törődik. E helyett a provokáló és "tüzkadó magyar nobleman"-nek mondott egy pár nagyon helyénvaló és praktikus tanácsot.

Végül azzal fejezi be a lap a veszerckeltet, hogy ez az incidens magyáran véve igazán nem világrengető valami. Minden esetre Sigraynak azonban, milyen lenne Magyarország, ha Habsburg Károlynak történetesen sikerülne, amire olyan nagyon vágyik és visszakerülne a magyar trónra.

RÉMESEN PUSZTIT A TIFUZS MOSZKVBAN.

RIGA, jan. 22. — Ijesztő hírvény terjed a tifuzs járvány Moszkvában s Novyput bolshevik kormánylap jelentése szerint. A nap folyamán összesen 2100 újabb esetet jelentettek be.

VISSZAEMLEKEZÉSEK XV. BENEDEK PÁPÁRA

Egy amerikai újságíró irásából

A VILÁG legnagyobb eseménye e pillanatban XV. Benedek pápának a halála. A világ sajtója ma egybevesel, hasábkön keresztül tárgyalják a halála körülményeit, hasábkön keresztül írják meg az életét és annak minden fázisát.

Az eletrészleteit tárgyaló írások közül, természetesen az a legérdekesebb, amely szemlélet és érintkezés impresszóján épült fel.

Archie Bell, a Cleveland News című újság cikkírója azok közé a szerkesztők közé tartozik, akiknek volt alkalom Összességével hosszabb ideig beszélni.

Visszaemlékezésében többek között a következőket írja: "Az első és legmélyebb impresszión az volt Összességéről, hogy nagyon fáradt ember. Óriási felelősséggel járó hivatala tulságosan nagy terheket rakott a gyenge vállaira. Az az érzésem volt, hogy ennek az embernek előbb-utóbb össze kell roszkadia a terhek alatt. Szellemileg azonban ragyogott, kevés emberrel találkozott életemben, a ki olyan fényes eleme lett volna, mint a pápa. Minden erre vonatkozó kérdézőkösdém megerősítette ezt a nézetemet. Talán nem volt még egy ember a világn, aki akkora problémákkal állott volna szemben, mint ő. Mint a katolikus egyház fejének, ez kötelessége volt, igaz, de a kötelességtudás benne volt a természetében.

Termetre nézve XV. Benedek nagyon alacsony volt. Nem tudom pontosan, mekkora volt a magassága, rám azt a benyomást tette, mintha négy láb magas volna. Az alacsonyága mellett még nagyon vékony is volt. Az arca hófehér, beesett volt, a bőre szinte rá volt ragadva a csontjaira és mintha e bőr alatt vér gyűlt volna fel.

Testének legkarakterisztikusabb része a szeme volt. Két okos, nagy, szúrós szem, a mely szinte áthatolt azon, a kivel beszélt.

A pápa elé bejutni természetesen nem volt valami könnyű dolog. Eredetileg minket vasárnap délre "parancsolnak be" — ahogy a vatikáni etiket nyelve ezt a meghívást kifejezi. A dátum azonban később átváltoztatták szombatra. Ugyanak-

kor azonban arról értesítettek, hogy egy órával a kitűzött idő előtt már ott kell lennünk a Vatikánban, még pedig a Damaszkusz teremben. Pontosan meg is jelentünk.

Hosszu vándorlás kezdőteremről teremre — mind közözelebb Összetsége lakostálya-hoz. Az utolsó előtti teremben az ajtóban két óriás áll mozdulatlanul. Rövid várakozás után egy alacsony pap jött be, fekete reverendában, aki tovább vezetett bennünket. Ez azonban figyelemre méltó, hogy vessem le a fehér keztyűt, amit nem enged meg a vatikáni etiket szintén.

A következő szobában le kellett térdelnünk. Kisvártatva megjelent egy teljesen fehér öltözött — kivéve a vörös papucsaikat — alacsony, vékony pap — a pápa volt. Három kardinális volt a kísé-

MI AZ IGAZSÁG? Azt megtudja, ha az alábbiakat figyelmesen elolvassa és emlékeztetésben tartja. Az igazság az hogy dollárjaért sokkal több koronát kap nálunk. Az igazság az hogy mi pénzt leggyorsabban és legpontosabban szállítjuk és az árutal összeget hiánytalanul kifizetjük odaát, amit az átvévo sajtókezelőg aláír nyugtájával igazolunk.

BÁRHOVÁ KÜLD PÉNZZT Magyarországra, Csehszlovákiába, Romániába vagy Jugoszláviába küldje pénzt át, mert em feltétlenül leiki-ismertesen, a lehető legelőkelőbb, a leggyorsabban és jótállással eszközök minden ram bízott penzátutalást AKÁR SÜRÖNYI, AKÁR PÓSTAI UTON. RUTTKAY JENŐ BANKHÁZA 106 AVENUE B NEW YORK, N. Y.

Boldog ujévet akar szerezni óhazai rokonainak és barátainak? Küldjön nekik néhány dollárt a FULLERTON STATE BANK CHICAGO, ILL. által. Pénzküldeményeket bárhová a leggyorsabban és legelőkelőbb árak mellett átutalunk. Kedden és szombaton este 9 óráig nyitva. Cim: 1400 Fullerton Ave., a Southport Ave. sarkán, Chicago, Ill. Telefon: Lincoln 8450

A BELGA KIRALYI PÁR ELHALASZTJA UTAZASÁT. BRÜSSZEL, jan. 22. — Albert király és Erzsébet királyné elhalasztották olaszországi utazásukat a pápa elhunytá folyán. Sajnálkozásukat fejezték ki az olasz királynak is utazásuk elhalasztása felett.

FRANCIA KITÜNTETÉST KAPOTT EGY OHIOI HÓS. WASHINGTON, jan. 22. — Harding elnök, Weeks hadügyminiszter, s Daugherty igazságügyminiszter jelenlétében nyújtotta át Jules Jusserand francia nagykövet Fred Kolchi állianci lakosnak a francia becsületrendet. Kolchi egyik tagja volt annak az amerikai csapatnak, mely a német trónörökös főhadiszállását elfoglalta Montfauconban.

MEGÖLTÉ A FELESÉGÉT MAJD ÖNGYILKOSSÁ LETT. TERRE HAUTE, Ind., jan. 22. — Charles Lewis bányász elvágta a feleségének nyakát, s a borzalmas munka után a saját életét is ily módon oltotta ki. A mikor 14 éves leánykájuk hazakereszt az iskolából, szüleinek véres holttesteit találta a lakás-ban.

MILLIÓ DOLLÁR vagy jó egészségné? Melyiket válasszaná? Minek van nagyobb értéke a jó egészségnek? Semminek a világon! Mit ér a pénz, vagy bámi a mit pénzért vásárolhat, ha nincs meg az egészségné annak élvezésére!

KISS EMIL BANKHÁZA 133 Second Ave., New York. PONTOS — BIZTOS — MÉLTÁNYOS PÉNZKÜLDÉS MAGYARORSZÁGRA CSEHOSZLOVAKIÁBA, JUGOSZLÁVIÁBA, ROMANIÁBA KÉSZPÉNZDOLLÁROK kifizetésre Magyarországon, Jugoszláviában Betétek — Hajójegyek

AR... FIZ... Utaz... pár...

CSONKA... zott. Az ország legerősebb ipari ipartelepeinek részeken volt országos bérlők. Magyar agrár-államunk az iparlesztini. Lekezdünk. Hogy gazdasági munkások.

Es ez felhá... is. Amerikai kisse furesse. Sokan voltak ipart melléke... ma is. Tav... szel a fol... telen azono... pézsek, sz... tika sok fá... rá. Így meg... hogy Magyar... egy negyde... kék előállít... tnyelg csak... amire feltét... van. Az ipar... ma is. Magyar... problémája... még a lezse... tásban sem v... tehertétel a... rintert már v... hegett kapu... ben mindig... lékes pénz... cőtra fel lé... Ma egy pár... lül háromce... jar és bizony... hetesebb is... ja, hogy ilye... teszék honu... szükséges ösz... A cipőből... A földmives... zsi pajosa. A hányások per... rájuk és árd...

New erkö... Tex Rickard... lot elfogták... jelentés...

NEW YORK... Rickardot, ak... pentier mérk... a rendőrbíró... zal valóval... három fiatal... akik közül m... tizenhat éves...

A vadat a... kegyetlenség... ra alakult ter... karali határo... vadat és kije... vadet csak nem... nyokat. A bíró... biztosított al... lábton, kötelez... dai tárgyaláson...

Néhány nap... nyok megjelen... kórházban és a... ők félnek haza... jódót veteri b... azonban kiderít... ról szóló mese... mese és a kor... a leányokat a... elé, ahonnan a... kérdezte őket, mekkvő egyes... Az egyesület... tott a dologba... tak Rickardna... folytatják a ny... maga jelentke... gen. Barátai az... az egész üzlo... mint zsarolási... penzt akarnak...

